ВІДГУК

офіційного опонента

Стегнія Олександра Григоровича

на дисертаційну роботу Мирошниченко Альони Юріївни

«Кризові екологічні комунікації в умовах російсько-української війни»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 054 – Соціологія

Актуальність теми.

На сучасному етапі суспільного розвитку соціальний і природний аспекти життя людини доцільно розглядати як невіддільні: без соціального доволі складно пояснити зміни в навколишньому природному середовищі, а не нехтуючи ними, проблематично прогнозувати зміни в соціальному. Без регулювання соціальних процесів суспільство може перетворити природне середовище на непридатне для нормального існування людини, а відсутність заходів щодо поліпшення екологічної ситуації може спричинитися до руйнівних (деструктивних) соціальних процесів, здатних перервати поступальний суспільний розвиток.

Однією з головних причин того, чому екологічна проблематика залишається предметом вивчення соціальних наук, є те, що соціальні спільноти, за винятком екстремальних умов еколого-техногенної катастрофи, не тільки реагують на біофізичні параметри довкілля, а й сприймають соціальні проблеми, зумовлені антропогенним навантаженням на природне довкілля, зокрема екологічну небезпеку умов повсякденного проживання.

Слід зазначити, що процес виникнення соціальних проблем, спричинених антропогенними екологічними чинниками, має комплексний характер і розвивається за умов повсякденного соціального життя. Тому доволі легко простежити причинно-наслідкові зв'язки між екологічними чинниками і соціальними процесами за екстремальних екологічних умов воєнного часу, тоді як в інших випадках це буде складним дослідницьким завданням.

Ґрунтуючись на теоретичних підвалинах нової екологічної парадигми, ведення сучасної війни правомірно розглядати в сенсі ризиків цілеспрямованого впливу соціальних акторів на природне середовище, наслідки якого зазвичай повертаються

іншим соціальним суб'єктам і суспільству в цілому у вигляді «віддачі середовища», обсяги та часовий континуум якої важко прогнозувати.

Гібридна сутність сучасної російсько-української війни полягає у переході від симетричної до асиметричної війни шляхом поєднання політичної, економічної, інформаційної та екологічної кампаній, що значним чином визначає особливість кризових екологічних ситуацій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі Мирошниченко Альони Юріївни, мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується комплексним використанням теоретичних і емпіричних методів дослідження. Зокрема, було застосовано кейс-аналіз, контент-аналіз, експертні інтерв'ю, а також порівняльний аналіз практик екологічних комунікацій у контексті збройних конфліктів.

Результати дослідження узгоджуються з актуальними науковими публікаціями, міжнародними звітами та нормативно-правовими актами, що регулюють сферу екологічної безпеки. Висновки дисертації інтегруються в освітній процес, а рекомендації мають прикладне значення для державних структур, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, що підтверджує їхню практичну релевантність і наукову новизну.

Достовірність результатів досліджень.

Достовірність результатів теоретичних досліджень підтверджується результатами відповідних експериментальних досліджень.

Наукові результати застосовані під час викладання освітньої компоненти «Соціологія конфлікту» та «Соціологія комунікацій» для спеціальності «Соціологія».

До основних нових наукових результатів дисертації слід віднести наступне:

– вперше введено в соціологічний дискурс термін «кризові екологічні комунікації»;

– вперше розроблено модель кризових екологічних комунікацій в умовах воєнного конфлікту;

– вперше виявлено особливу роль організацій громадянського суспільства в умовах воєнного часу;

– уточнено роль євроінтеграційних процесів у питанні здійснення ефективних кризових екологічних комунікацій для вирішення екологічних криз та загроз в умовах воєнного часу;

– уточнено критерії ефективності кризових екологічних комунікацій;

– дістала подальший розвиток проблематика соціології війни у контексті екологічних криз;

– дістали подальший розвиток парадигмальні рамки теорії «суспільства ризику» У. Бека в умовах воєнного часу.

Значимість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Практична цінність полягає у використанні результатів досліджень:

1) для подальших емпіричних досліджень стану та розвитку кризових екологічних комунікацій в умовах воєнного часу;

2) органами державної влади при визначенні напрямів та способів реалізації державної політики у галузі освіти;

3) в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків) при розробці і впровадженні в навчальний процес кафедри «Соціології і публічного управління».

Повнота викладення результатів досліджень в опублікованих працях.

Результати досліджень опубліковані у 14 роботах, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України, 11 тезисів у матеріалах конференцій.

Участь здобувача у роботах, що опубліковані у співавторстві зазначена у дисертаційній роботі.

Опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертації та відповідають вимогам пункту 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

Оцінка змісту дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Мирошниченко Альони Юріївни складається зі вступу,

трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 5 додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, показана її наукова і практична цінність, сформульовані мета і задачі дослідження, які необхідно вирішити для її досягнення, описано зв'язок дисертації з науковими планами та темами, приведена апробація дисертаційної роботи і публікації.

У *першому розділі* «Теоретичні засади екологічних комунікацій в умовах війни» подається розгорнутий аналіз теоретичного навантаження дефініції «екологічна комунікація» з виокремленням довгострокових цілей такої комунікації для післявоєнних шляхів відновлення територій та екологічних систем. Надане авторське визначення «кризових екологічних комунікацій» як процесу соціальної взаємодії, що реалізується через обмін інформацією між ключовими суб'єктами з метою попередження, мінімізації шкоди та координації дій у відповідь на екологічні загрози. стор.20.;22-23.

Дисертантка звертає увагу на екологічні наслідки сучасної російсько-української війни, аналізує термін «екоцид» з соціологічної точки зору, насамперед розглядаючи соціальні наслідки руйнування екосистемного різноманіття. Мова іде про соціальну вразливість ресурснозалежних громад внаслідок ускладнення доступу до питної води, істотного пошкодження природних ґрунтів та лісових масивів; вимушену міграцію з постійного місця проживання через надмірне забруднення території, втрату сільськогосподарських земель. Авторка наводить наявні правові механізми щодо захисту довкілля від наслідків активних бойових дій, наголошуючи на проблемі відсутності криміналізації екоциду як окремого злочину на міжнародному рівні.

Завершується розділ розгорнутим аналізом основних аспектів соціальної функції комунікації у висвітленні тематики екоциду та наявних форм маніпулятивної екологічної комунікації. Важливим для формування екологічної громадської думки, формування термінальних екологічних цінностей виглядає вербально-етична складова комунікації. Натомість уникання екологічної проблематики у публічному просторі, інституційне замовчування її суспільної вагомості мають чітко виражене антиекологічне підґрунтя з відповідними негативними соціальними наслідками для життєдіяльності самого суспільства.

Другий розділ «Моделі та практики кризових екологічних комунікацій в у мовах воєнного часу» містить аналіз різноманітних концептуальних підходів до кризи як соціального явища з низкою амбівалентних властивостей; типологізацію криз в залежності від часового континууму та наслідками. Дисертантка слушно зауважує, що для мінімізації наслідків кризи важливим є кризове управління як комплекс відповідних заходів, насамперед моніторинг ситуації, координація дій з прийняттям адекватних рішень та внутрішня і зовнішня комунікації на всіх етапах кризи. Останні включають в себе різноманітні технологічні підходи – кризовий менеджмент, діагностику з функцією цілеспрямованого прогнозування та адаптивні механізми подолання наслідків кризи.

Пошукачка наголошує на відмінності наслідків екологічних ризиків та криз у мирний та воєнний час, яка передусім полягає у динаміці подій і передбаченості/прогнозуванні кінцевих наслідків. Враховуючи перебіг активних бойових дій російсько-української війни дисертантка аналізує наявні основні моделі кризових комунікацій, адекватних воєнному часу. Виокремлюються цільове призначення/стратегії застосування, алгоритм практичної реалізації, переваги та недоліки кожної з таких моделей. На підставі проведеного аналізу дисертантка обґрунтовує невідповідність зазначених моделей специфіці «*кризової комунікації під час війни в екологічному контексті*» (стор. 60). За таких умов виникає потреба у створенні нової моделі кризової екологічної комунікації, адаптовану до ситуації воєнного часу, введення у науковий обіг поняття «кризові екологічні комунікації» (КЕК), які змістовно відрізняються від екологічної та кризової комунікацій та окреслюють «*систему комунікативних практик, стратегій і механізмів, спрямованих на попередження, інформування, координацію та відновлення у разі екологічних криз, що виникають унаслідок війни або інших масштабних катастроф*» (стор.62).

Дисертантка підкреслює критичну важливість таких комунікацій в умовах активних бойових дій для мінімізації екологічних ризиків, підтримки суспільної довіри до державних інституцій, налагодження суспільного діалогу щодо різноманітних викликів воєнного часу, який передбачає можливість оперативного зворотного зв'язку. Канали ефективної комунікації охоплюють інтернет-платформи

різноманітних форм власності, від державних, комунальних до громадських. Змістовне наповнення КЕК визначається її об'єктом і охоплює власне різнопланову екологічну інформацію, насамперед питання екологічної безпеки; інформацію консультативну штибу щодо екологічної поведінки в екстремальних умовах активних бойових дій. В якості комунікаторів КЕК виступають соціальні актори різного рівня компетентності та статусу (від локального до міжнародного), дотичні до соціальних комунікацій і прийняття рішень в сфері кризового управління та безпеки.

Прикладом отримання нового соціологічного знання є запропонована дисертанткою цілісна модель кризових екологічних комунікацій яка систематизує основні принципи, фази, суб'єктів та механізми взаємодії в умовах environmental emergency, викликаної активними бойовими діями. Зазначена модель ґрунтується на поєднанні дотичних соціологічних теорій і спрямована на адаптацію до радикального соціального контексту з його негативним впливом на екосистему та умови життєдіяльності людських спільнот. В розділі розлого описується мета, завдання та компоненти трьохфазної структури КЕК. Наведена модель в умовах воєнного конфлікту фокусується на оперативній оцінці ситуації, своєчасному поширенні достовірної інформації та ґрунтується на крос-секторальних принципах, які функціонують на всіх етапах її реалізації.

На підставі попередньо визначених критеріїв та розробленої системи індикаторів вимірювання пошукачка здійснює емпіричну операціоналізацію поняття «ефективність кризових екологічних комунікацій», практичними кейсами застосування якої є подія підриву Каховської ГЕС та безпекова ситуація на тимчасово окупованій Запорізькій АЕС.

Третій розділ «Кризові екологічні комунікації в умовах воєнного часу: експертна думка» демонструє результати експертного опитування, здійсненого методом структурованого інтерв'ю. Дисертантка аргументує цільове призначення кожного запитання обраного інструментарію, окреслює об'єкт, предмет та завдання опитування; критерії відбору компетентних експертів. В розділі детально описаний алгоритм проведення інтерв'ю та аналіз змісту отриманих відповідей.

На окрему увагу заслуговує точка зору окремих експертів щодо підриву дамби Каховської ГЕС, які не вважають цю подію кейсом кризової екологічної комунікації (стор.137). Наразі питання відтворення Каховського водосховища є предметом наукової дискусії достатньо вузького кола професійних екологів, особливо після активного природного відновлення затопленої території Великого Лугу, історичної місцевості розташування залишків Запорізьких Січей та старовинних городищ. Інша справа, що створення зазначеного водосховища призвело до виникнення ресурснозалежних територіальних спільнот, економічний уклад життєдіяльності яких критично залежав від площ зрошувальних земель. У випадку безпекової ситуації навколо тимчасово окупованої Запорізької АЕС більшість експертів не змогли визначитися з оцінкою ефективності кризових екологічних комунікацій. Вагома частка учасників експертного опитування усвідомлюють неможливість позитивних змін з ядерною безпекою на даному об'єкті без дієвого зовнішньополітичного та санкційного тиску на країну агресор (стор.144-147).

Академічна доброчесність.

Порушень академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не виявлено.

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків.

По дисертаційній роботі можна зробити наступні зауваження:

1. Цілком погоджуюсь з думкою дисертантки: «*Правильне використання термінології та її чітке визначення може забезпечити результативність комунікацій*» (стор.36). Саме тому звертаю увагу на професійний вокабулярій – некоректний термін «соціологія екології», який згадується по всьому тексту дисертації і винесений в заголовок параграфу 1.2. «Екологічні комунікації та соціологія екології».

В західній соціології використовується поняття «інвайронментальна соціологія» для маркування методології, а поняття «екологічна соціологія» для

позначення відповідної парадигми соціологічного вивчення екологічної проблематики[1].

Сучасне тлумачення терміну «соціальна екологія», незважаючи на численні визначення цього поняття, можна звести до двох основних: як течії соціальної філософії та власне академічної дисципліни. Прихильники соціальної екології в першому тлумаченні розглядають її як логічно послідовну глибоку критику існуючих соціальних, політичних та антиекологічних тенденцій, а також реконструктивним, екологічним, етичним підходом до суспільства. Що ж до другого тлумачення соціальної екології, то саме тут ми маємо справу з нескінченними дебатами щодо її підпорядкування до субдисциплін соціології або екології.

Головний висновок цих дебатів полягає в тому, що включення чи виключення соціальної екології до соціології є варіативним залежно від країн та традицій національних соціологічних шкіл. Так, найбільше прихильників соціальної екології як спеціальної соціологічної теорії припадає на (пост)радянський простір. В свою чергу, в північноамеринській соціології термін «соціальна екологія» ніколи широко не використовувався. Що ж до західноєвропейського соціологічного співтовариства, то тут також доволі чітко простежується тенденція до поширення терміну «соціологія довкілля» як методології соціологічного дослідження екологічних проблем. Змістовне наповнення термінів «соціальна екологія» та «соціологія довкілля» з боку їхніх прихильників дозволяє говорити про фактичний термінологічний паралелізм для позначення соціологічного підходу до вивчення взаємовідносин суспільства і природного довкілля.

Проблема полягає у тому, що за умов інтернаціоналізації соціологічного знання, що знаходить свій появ у проведенні міжнародних соціологічних проектів, ознайомленні з електронними і паперовими носіями інформації соціологічної інформації та комунікації в межах міжнародних професійних асоціацій, використання єдиного професійного тезаурусу є необхідним. Іншими словами, потрібен розумний компроміс між потребами суспільної практики і сучасним розвитком загальнонаукової методології соціологічного вивчення екологічної проблематики.

---

[1] *Bowden, G.* From environmental to ecological sociology. In K. Richmond (Ed.) TASA 2004: *Proceedings of the Australian*

Опонент є прихильником використання терміну «**соціологія довкілля**», мотивуючи свою прихильність наступним чином. Відмінність між соціальною екологією та екологічною соціологією полягає в різних родових поняттях: екологія та соціологія. Загальною моделлю утворення. термінологічних словосполучень є додавання до терміну, що визначає. родове поняття.

Так, маючи вихідним поняття «соціологія» і додаючи до нього предикат «екологічна», відмінний від класичної соціології, одержимо поняття «екологічна соціологія», що є вужчим за обсягом від вихідного поняття. В такий спосіб ми обмежуємо поняття соціологія. Відповідно соціальна екологія, за визнанням низки дослідників, включає в себе економічну, демографічну, урбаністичну, футурологічну та правову екології.

Збереження калькованого варіанту перекладу з англійської «інвайронментальна соціологія» не враховує відмінностей національних мов, якими послуговуються соціологи. Так, в німецькій соціології для перекладу з англійської зазначеного терміну використовується німецький еквівалент «Umweltsoziologie», який перекладається на українську як «соціологія довкілля». В сучасному англо-українському словнику соціологічних термінів поняття «environmental ecology» перекладається як «екологія довкілля»[2]. Відтак за аналогією цілком логічним і виправданим є переклад «environmental sociology» як «соціологія довкілля».

2. Відповідно у глосарій дисертації (Додаток Г) доцільно включити як термін «соціологія довкілля» з врахуванням вищезазначених термінологічних суперечностей, та і власне поняття «кризові екологічні комунікації» на підставі його введення дисертанткою в науковий дискурс.

3. У першому розділі доцільно було б дати *розгорнуту відповідь* щодо сутності міждисциплінарного підходу до предмету дослідження, а саме змістовного поєднання двох галузевих соціологій - довкілля та комунікацій, більш конкретніше соціально-екологічного знання і технології комунікацій. На думку опонента оперативні кризові комунікації, крім екологічної сфери, у форс-мажорних обставинах воєнного часу стосуються також інших об'єктів, як-то мілітарна сфера

Sociology Association, December 2004. http://www.tasa.org.au/about.publications.html

[2] Англо-український соціологічний словник /Укладачі В.Паніотто,Т.Пясковська, Т.Янсон.— К.:Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2006.— С. 44.

(насамперед процес мобілізації; оперативне управління військовими підрозділами, включно з налагодженням належної комунікації між різного рівня командирами та рядовим складом; матеріально-технічне забезпечення сил оборони і перехід економіки на військові рейки); сфера освіти (співвідношення якості онлайн та офлайн навчання); власне державне управління (створення уряду національного порятунку) та низка інших.

Для більш глибокого соціологічного «занурення», уникнення надмірного перевантаження тексту аналізом технології кризових екологічних комунікацій, доцільно змістовно наповнити екологічне підґрунтя кризової комунікації соціологічною категорією екологічних інтересів. У термінах соціологічної теорії екологічні інтереси інтерпретуються як спрямованість територіально окреслених соціальних суб'єктів на значимі для них об'єкти соціальних відносин та як реальну причину їхньої діяльності, пов'язаної із задоволенням актуальних екологічних потреб, зумовлених об'єктивним становищем цих суб'єктів у системі соціально-екологічних відносин[3].

Соціальним об'єктом екологічних інтересів може виступати соціальна спільнота як сукупність автономних (але не атономізованих) індивідів; мережа екоНУО та «зелений» рух загалом; державні природоохоронні органи, владні структури різного рівня; окремі установи, організації та підприємства. Два останні соціальні об'єкти нерідко персоніфіковані відповідальними посадовцями. Неважко помітити, що *суб'єкт* екологічних інтересів може, за певних обставин, стати соціальним *об'єктом* цих інтересів, і навпаки.

Такі перетворення визначаються передусім спрямованістю (конкретною практикою) взаємовідносин за лінією «суб'єкт — соціальний об'єкт — суб'єкт», що, власне, й визначає конкретного суб'єкта і, відповідно, соціальний об'єкт екологічних інтересів. При цьому важливо зазначити, що соціальний об'єкт, залежно від полюса екологічної спрямованості його діяльності, може розглядатися суб'єктом екологічних інтересів чи то як додатковий ресурс, чи то як проблемне поле. Типовим прикладом може слугувати діяльність державних природоохоронних

---

[3] О.Стегній. Інституціоналізація екологічних інтересів в суспільстві соціогенних ризиків. К.: Інститут соціології НАНУ, 200. - стор. 96.

органів, які в одному випадку можуть сприяти реалізації екологічних інтересів, а в іншому тільки гальмувати їх.

4. У другому розділі серед чинників впливу на ефективність кризової екологічної комунікації, на думку опонента, дисертантка залишає поза уваги вагомість наявного соціально-політичного контексту. Аналіз поточної внутрішньополітичної ситуації в України, зокрема фактичне блокування діяльності роботи парламенту внаслідок надмірної концентрації владних повноважень з боку президентської гілки влади, дозволяє характеризувати сучасну політичну систему України як максимально наближеної до «патрональної автократії».

Звідси систематичні прогалини в державній кадровій політиці, оскільки головним критерієм для призначення на посаду, яка передбачає реальну владу (як-то, міністри), це персональне близьке знайомство і довірчі відносини з верховним патроном, незалежно від попередньої кар'єри і формального положення цього кандидата в «табелі про ранги». Мова іде про кадрове забезпечення інституційної спроможності державних природоохоронних інституцій в сфері екологічної політики. В таких умовах методологія соціологічного вимірювання ефективності кризової екологічної комунікації має також ґрунтуватися на соціологічних показниках рівня екологічної демократії, як-то доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті екологічно важливих рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань.

5. Пошукачка наводить численні публічні заяви різноманітних акторів щодо підриву Каховської ГЕС, які стосуються публічного дискурсу політичного штибу і не мають під собою емпіричного підґрунтя для соціологічного аналізу предмету дисертаційного дослідження. Інша справа, що цей окремий кейс гібридної війни вчергове продемонстрував непідготовленість державних інституцій України, відповідальних за стратегічну комунікацію та контрпропаганду, до оперативних кризових комунікацій з міжнародними партнерами. Водночас варто визнати неспроможність ефективної протидії агресивним діям рф в сфері екологічної безпеки також з боку міжнародних інституцій, насамперед ООН та МАГАТЕ (зазвичай обмежувались артикуляцією «глибокої стурбованості»).

6. У третьому розділі пошукачка детально розписує підготовчий етап і власне технологію проведення експертного опитування, однак з тексту дисертації залишається незрозумілим сам принцип остаточного відбору персоналій експертів по кожному з професійних напрямів. Зокрема, як перевірявся критерій об'єктивності та неупередженості, власне рівень компетентності обраних інформантів? Наявність формальних ознак, статусних позицій далеко не завжди є достатнім аргументом для твердження «можуть вважатися експертами».

Аналізуючи результати експертного інтерв'ю в цілому малочисельної групи (30 осіб) доцільно використовувати описовий метод і уникати наведення абсолютних цифр у відсотках, як-то «10% експертів вважають» (стор.122). При аналізі даних експертного інтерв'ю також доцільно уникати тривіального перерахунку поданих голосів експертів і зосередитись на аналітичному узагальненні отриманих відповідей (як-то, стор. 170-171).

7. На думку опонента доцільно внести окремі доповнення в структуру опитувальника експертного інтерв'ю. Так, для загальної оцінки соціального впливу суб'єктів кризової екологічної комунікації (**перше запитання**) доцільно залучити аналіз практичної діяльності Громадської ради Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України як окремий кейс інституційної взаємодії між громадським сектором та державними установами і посадовими особами в сфері екологічної безпеки.

На окремий аналіз також заслуговує інституційна спроможність екологічного відомства в структурі українського уряду, що безпосередньо визначає суб'єктність впливу цієї державної інституції в кризовій екологічній комунікації.

Сучасне українське суспільство перебуває в умовах поступально-зворотного транзиту до ліберальної демократії[4], а довготривалий період воєнного стану лише загострює спроби встановлення автократії неформальної патрональної мережі правлячої еліти. Дана обставина об'єктивно перешкоджає посиленню впливу організацій громадянського суспільства на прийнятті екологічно важливих рішень, включно з дієвою участю в кризових екологічних комунікаціях. Саме тому, на

[4] Така траєкторія суспільно-політичного розвитку українського суспільства дістала назву «режимної петлі» (докл. див.: Мадьяр, Б., Мадлович, Б. (2023). *Посткомуністичні режими: актори, інституції та динаміка. Короткий путівник* (сс. 219–222). Бостон: Academic Studies Press).

думку опонента, в інструментарій експертного опитування було б доцільно додати **окреме питання** про взаємодію між державними природоохоронними органами та громадським сектором в сфері реалізації національної екологічної політики. Це дозволило б провести порівняльний аналіз оцінки такої взаємодії двох основних цільових груп: посадовців та представників громадського сектору.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Мирошниченко Альони Юріївни «Кризові екологічні комунікації в умовах російсько-української війни» за своїм змістом відповідає спеціальності 054 – Соціологія. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка розв'язує важливу науково-практичну задачу, яка полягає в створенні пристрою контролю і діагностування стану складних промислових об'єктів, який підвищує ефективність технічних процедур контролю та діагностування.

Подана дисертаційна робота «Кризові екологічні комунікації в умовах російсько-української війни» Мирошниченко А.Ю. відповідає спеціальності 054 – «Соціологія», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а здобувачка Мирошниченко Альона Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 054 – Соціологія.

Офіційний опонент
провідний науковий співробітник відділу
методології та методів соціології, Інститут
соціології НАН України, д.соц.н. Олександр СТЕГНІЙ
28.07.2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ * м.КИЇВ * ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ Ідентифікаційний код 02030293

Підпис
ЗАВІРЯЮ
Інститут соціології
Національної академії наук
України, м. Київ
28 07 2025 р.